L-ISTQARRIJA UNIVERSALI DWAR IL-JEDDIJIET TAL-BNIEDEM

Kwalunkwe referenza għall-maskil, f’ din l-Istqarrija qed tirreferi wkoll għall-femminil.

DAĦLA

Billi l-għarfien tad-dinjità proprja tal-membri kollha tal-familja umana u tad-drittijiet tagħhom ugwali li ma jistgħux jitteħdulhom hu s-sies tal-ħelsien, tal-ħaqq u tal-paċi fid-dinja,

Billi t-tkasbir u ż-żebliħ tal-jeddijiet tal-bniedem ġabu magħhom għemejjel kiefra li weġġgħu l-kuxjenza tal-umanità, u l-miġja ta’ dinja fejn il-bnedmin ikunu ħielsa li jitkellmu u jemmnu, meħlusa mill-biża’ u mill-miżerja, kienet proklamata bħala l-ogħla xewqa tal-bniedem,

Billi hu essenzjali li l-jeddijiet tal-bniedem ikunu mħarsa bil-ħakma tal-liġi biex il-bniedem ma jkunx imġiegħel, fl-aħħar mill-aħħar, li jqum kontra t-tirannija u l-moħqrija,

Billi hu essenzjali li jkun imħeġġeġ l-iżvilupp ta’ relazzjonijiet ta’ ħbieb bejn il-ġnus,

Billi fl-Istatut il-popli tal-Ġnus Magħquda xandru mill-ġdid il-fidi tagħhom fil-jeddijiet fondamentali tal-bniedem, fid-dinjità u s-siwi tal-persuna umana, fil-jeddijiet ugwali tar-rġiel u tan-nisa, u qatgħuha li jġibu ’ l quddiem il-progress soċjali u joħolqu kondizzjonijiet aħjar tal-ħajja f’ libertà akbar,

Billi l-Istati Membri wiegħdu biex, flimken mal-Organizzazzjoni tal-Ġnus Magħquda, jiżguraw ir-rispett universali u effettiv tal-jeddijiet tal-bniedem u tal-libertajiet fondamentali,

Billi fehma komuni ta’ dawn il-jeddijiet u l-libertajiet hi tal-akbar importanza għat-twettiq sħiħ ta’ din il-wegħda,

Għaldaqstant, l-ASSEMBLEA ĠENERALI xxandar DIN L-ISTQARRIJA UNIVERALI DWAR IL-JEDDIJIET TAL-BNIEDEM bħala għan komuni biex jintlaħaq mill-popli u mill-ġnus kollha, ħalli kull bniedem u kull organu tas-soċjetà, billi jżommu dejjem quddiemhom din l-istqarrija, iħabirku biex bit-tagħlim u bl-edukazzjoni jġibu ’ l quddiem ir-rispett għal dawn il-jeddijiet u l-libertajiet u biex jiżgurawlhom, b’ miżuri progressivi nazzjonali u internazzjonali, l-għarfien u l-ħarsien universali u effettiv, kemm fost il-popli tal-Istati Membri nfushom, kif ukoll fost dawk tal-artijiet taħt il-ġuriżdizzjoni tagħhom.

L-Artiklu 1.

Il-bnedmin kollha jitwieldu ħielsa u ugwali fid-dinjità u d-drittijiet. Huma mogħnija bir-raġuni u bil-kuxjenza u għandhom iġibu ruħhom ma’ xulxin bi spirtu ta’ aħwa.

L-Artiklu 2.

Kulħadd hu intitolat għal dawn il-jeddijiet u l-libertajiet imxandra f’ din l-Istqarrija, bla ebda għażla, bħal ta’ razza, lewn, sess, ilsien, reliġjon, opinjoni politika jew kull opinjoni oħra, oriġini nazzjonali jew soċjali, proprjetà, twelid jew kull qagħda oħra.

Mhux biss, iżda l-ebda għażla m’ għandha ssir fuq bażi tal-qagħda politika, ġuridika jew internazzjonali tal-pajjiż jew territorju li minnu tiġi l-persuna, kemm jekk tkun indipendenti, kemm jekk tkun fdata lil xi pajjiż ieħor, kemm jekk ma jkollhiex gvern tagħha kif ukoll jekk ikollha xi limiti oħra fis-sovranità tagħha.

L-Artiklu 3.

Kull bniedem għandu l-jedd għall-ħajja, għall-ħelsien u għas-sigurtà tal-persuna tiegħu.

L-Artiklu 4.

Ħadd m’ għandu jinżamm ilsir jew fi stat li jixbah lil dak ta’ lsir. L-iskjavitù u n-negozju tal-ilsiera fl-għamliet kollha tagħhom m’ għandhomx jitħallew isiru.

L-Artiklu 5.

Ħadd m’ għandu jingħata tortura jew kastig jew trattament aħrax, li ma jixraqx lill-bniedem jew li jbaxxih.

L-Artiklu 6.

Kulħadd għandu l-jedd li jintgħaraf kullimkien bħala persuna quddiem il-liġi.

L-Artiklu 7.

Kulħadd huwa ndaqs quddiem il-liġi u għandu l-jedd, bla ebda għażla, għal protezzjoni ugwali mil-liġi. Kulħadd għandu l-jedd għal protezzjoni ndaqs kontra kull għażla li tikser din l-Istqarrija u kontra kull provokazzjoni għal għażla bħal din.

L-Artiklu 8.

Kulħadd għandu l-jedd quddiem it-tribunali nazzjonali kompetenti għal rimedji effettivi kontra l-ksur tal-jeddijiet fondamentali li lilu huma magħrufa mill-kostituzzjoni jew mil-liġi.

L-Artiklu 9.

Ħadd m’ għandu jitħalla jkun imħarrek, miżmum il-ħabs jew itturufnat għalxejn b’ xejn.

L-Artiklu 10.

Kulħadd għandu l-jedd b’ ugwaljanza sħiħa li jkun mismugħ bil-ħaqq u fil-pubbliku minn tribunal indipendenti u imparzjali, li jiddeċiedi l-jeddijiet u d-dmirijiet tiegħu jew xi akkuża kriminali kontrieh.

L-Artiklu 11.

Kull min hu mixli bi ħtija li jistħoqqilha kastig għandu l-jedd li jkun meqjus bla ħtija sakemm il-ħtija tiegħu tkun pprovata skont il-liġi fi proċess pubbliku li fih ikollu l-garanziji kollha meħtieġa biex jiddefendi ruħu.

Ħadd m’ għandu jkun ikkundannat minħabba għemil jew tħollija ta’ għemil, li fiż-żmien meta twettqu ma kinux ħtijiet li jistħoqqilhom kastig skont il-liġi nazzjonali jew internazzjonali. Lanqas m’ għandu jingħata kastig ikbar minn dak li kien jingħata meta twettqet il-ħtija.

L-Artiklu 12.

Ħadd m’ għandu jkollu għalxejn b’ xejn indħil fil-ħajja privata tiegħu, fil-familja tiegħu, f’ daru jew fl-ittri tiegħu, u lanqas m’ għandu jbati minn attakki fuq l-unur u l-fama tiegħu. Kulħadd għandu l-jedd għall-protezzjoni mil-liġi kontra kull indħil jew attakki bħal dawn.

L-Artiklu 13.

Kulħadd għandu l-jedd li jmur bil-libertà minn imkien għal ieħor u li jagħżel fejn joqgħod ’ il ġewwa mill-fruntieri ta’ kull Stat.

Kulħadd għandu l-jedd li jħalli pajjiż, ukoll dak tiegħu, u li jerġa’ lura fih.

L-Artiklu 14.

Kulħadd għandu l-jedd li jfittex u jgawdi f’ pajjiżi oħra l-kenn mill-persekuzzjoni.

Dan il-jedd ma jistax jintuża fil-każ ta’ persekuzzjonijiet fondati tassew fuq ħtija kontra l-liġi komuni jew fuq għemejjel kontra l-għanijiet u l-prinċipji tal-Ġnus Magħquda.

L-Artiklu 15.

Kulħadd għandu l-jedd għan-nazzjonalità.

Ħadd m’ għandu jkun imċaħħad għalxejn b’ xejn min-nazzjonalità tiegħu, lanqas mid-dritt li jbiddilha.

L-Artiklu 16.

L-irġiel u n-nisa li għandom l-età tagħhom taż-żwieġ, għandhom il-jedd jiżżewġu u jwaqqfu familja mingħajr xkiel minħabba r-razza, in-nazzjonalità jew ir-reliġjon tagħhom. Huma għandhom jeddijiet indaqs għaż-żwieġ, matul iż-żwieġ u meta dan jinħall.

Iż-żwieġ m' għandux isir mingħajr il-ftehim ħieles u sħiħ taż-żewġ għarajjes.

Il-familja hi l-element naturali u fondamentali tas-soċjetà u għandha l-jedd għall-protezzjoni mis-soċjetà u mill-Istat.

L-Artiklu 17.

Kulħadd għandu l-jedd għall-proprjetà, kemm tiegħu waħdu kif ukoll bi sħab m' oħrajn.

Ħadd m' għandu għalxejn b' xejn ikun imċaħħad minn ġidu.

L-Artiklu 18.

Kulħadd għandu l-jedd għal-libertà tal-ħsieb, tal-kuxjenza u tar-reliġjon; dan il-jedd iħaddan il-libertà li wieħed ibiddel ir-reliġjon jew il-konvinzjoni tiegħu u li jkun ħieles, kemm waħdu jew m' oħrajn, fil-beraħ jew fil-privat, jistqarr ir-reliġjon jew il-konvinzjoni tiegħu fit-tagħlim, fl-għemejjel, fil-qima u fil-ħarsien tiegħu.

L-Artiklu 19.

Kulħadd għandu l-jedd għal-libertà li jżomm l-opinjoni tiegħu u li jfissirha; dan iħaddan il-jedd li wieħed iżomm opinjonijiet mingħajr indħil u li jkun jista' jfittex jirċievi u jgħaddi tagħrif u ideat bil-mezzi li jidhirlu, irrispettivament mill-fruntieri.

L-Artiklu 20.

Kulħadd għandu l-jedd għal-libertà li jiltaqa' u jissieħeb ma' oħrajn fil-paċi.

Ħadd m' għandu jkun imġiegħel li jissieħeb f' xi għaqda.

L-Artiklu 21.

Kulħadd għandu l-jedd li jieħu sehem fil-gvern ta' pajjiżu, direttament jew permezz ta' rappreżentanti magħżula bil-libertà.

Kulħadd għandu l-jedd ugwali li jidħol għas-servizzi pubbliċi ta' pajjiżu.

Ir-rieda tal-poplu għandha tkun is-sies tal-awtorità tal-gvern; din ir-rieda għandha tintwera f' elezzjonijiet ġenwini li għandhom isiru minn żmien għal żmien li fihom jivvota kulħadd b' vot indaqs u sigriet jew inkella skont proċeduri bħalhom li jiżguraw il-libertà tal-vot.

L-Artiklu 22.

Kulħadd, bħala membru tas-soċjetà, għandu l-jedd għas-sigurtà soċjali u għandu l-jedd li jissodisfa, permezz tal-isforz nazzjonali u l-koperazzjoni internazzjonali u skont l-organizzazzjoni u r-riżorsi ta' kull Stat, il-jeddijiet ekonomiċi, soċjali u kulturali li mingħajrhom ma jistax iżomm id-dinjità tiegħu u jiżviluppa bil-libertà l-personalità tiegħu.

L-Artiklu 23.

Kulħadd għandu l-jedd għax-xogħol, għall-għażla ħielsa tal-impjieg, għal kondizzjonijiet ta' xogħol ġusti u favorevoli u għall-protezzjoni mill-qgħad.

Kulħadd, bla ebda għażla, għandu l-jedd għal ħlas indaqs għal xogħol indaqs.

Kull min jaħdem għandu l-jedd għal ħlas ġust u favorevoli li jiżgura lilu u lill-familja tiegħu għajxien li jixraq lid-dinjità umana, u li jkun miżjud, jekk jeħtieġ, minn kull mezz ieħor ta' protezzjoni soċjali.

Kulħadd għandu l-jedd jifforma trade unions u jissieħeb fihom għall-protezzjoni tal-interessi tiegħu.

L-Artiklu 24.

Kulħadd għandu l-jedd għall-mistrieħ u għall-btajjel, kif ukoll għal limitazzjoni ta' ħin raġjonevoli ta' xogħol u għal vaganzi perjodiċi mħallsin.

L-Artiklu 25.

Kulħadd għandu l-jedd għal livell ta' ħajja suffiċjenti biex jiżguralu saħħtu, għajxien tajjeb għalih u għall-familja tiegħu, speċjalment f' dak li hu ikel, ilbies, dar, kura medika kif ukoll servizzi soċjali meħtieġa; għandu wkoll il-jedd għas-sigurtà f' każ ta' qgħad, mard, mankament, irmulija, xjuħija u fil-każi l-oħra meta minħabba ċirkostanzi li ma jkollux kontroll fuqhom jitlef il-mezzi tal-għajxien.

L-ommijiet u t-tfal għandhom il-jedd għall-kura u għal għajnuna speċjali. It-tfal kollha, kemm jekk twieldu fiż-żwieġ u kemm barra minnu, għandhom igawdu l-istess protezzjoni speċjali.

L-Artiklu 26.

Kulħadd għandu l-jedd għall-edukazzjoni. L-edukazzjoni għandha tkun b' xejn, għall-inqas fil-gradi elementari u fondamentali tagħha. L-edukazzjoni elementari għandha tkun obbligatorja. L-edukazzjoni teknika u professjonali għandu jkun jista' jagħmel użu minnha kulħadd; l-edukazzjoni universitarja għandha tkun miftuħa b' mod ugwali għal dawk kollha li jistħoqqilhom.

L-edukazzjoni għandu jkollha bħala għan l-iżvilupp sħiħ tal-personalità umana u li ssaħħaħ ir-rispett għall-jeddijiet u għal-libertajiet fondamentali tal-bniedem. Għandha tħeġġeġ il-ftehim, it-tolleranza u l-ħbiberija fost in-nazzjonijiet, ir-razez jew il-gruppi reliġjużi kolha u għandha tmexxi ' l quddiem il-ħidmiet tal-Ġnus Magħquda għaż-żamma tal-paċi.

Il-ġenituri għandhom l-ewwel jedd li jagħżlu l-għamla ta' edukazzjoni li tingħata ' l uliedhom.

L-Artiklu 27.

Kulħadd għandu l-jedd li jieħu sehem bil-libertà fil-ħajja kulturali tal-komunità, li jgawdi l-arti u li jaqsam fil-progress xjentifiku u fil-ġid li jġib miegħu dan il-jedd.

Kulħadd għandu l-jedd li jkollu l-protezzjoni għall-interessi morali u materjali tiegħu meta jkun l-awtur ta' produzzjoni xjentifika, letterarja jew artistika.

L-Artiklu 28.

Kulħadd hu intitolat għal ordni soċjali u internazzjonali li fih il-jeddijiet u l-libertajiet imxandra f' din l-Istqarrija jkunu jistgħu jitwettqu tassew.

L-Artiklu 29.

Kulħadd għandu dmirijiet lejn il-komunità li fiha biss jista' jwettaq l-iżvilupp ħieles u sħiħ tal-personalità tiegħu.

Fit-tħaddim tal-jeddijiet u tal-libertajiet tiegħu, kull wieħed għandu jkollu biss dawk il-limitazzjonijiet li jiġu mil-liġi, li għandha biss bħala għan li tiżgura l-għarfien u r-rispett għall-jeddijiet u l-libertajiet tal-oħrajn u li tissodisfa dak li ġustament jitolbu l-morali, l-ordni pubbliku u l-ġid komuni f' soċjetà demokratika.

Dawn il-jeddijiet u l-libertajiet ma jistgħu fl-ebda każ jitħaddmu kontra l-għanijiet u l-prinċipji tal-Ġnus Magħquda.

L-Artiklu 30.

Xejn f' din l-Istqarrija ma jista' jkun mifhum li jagħti lil xi Stat, għaqda jew persuna l-jedd li tagħmel xi ħidma jew li twettaq xi għemil bil-għan li teqred xi jeddijiet jew libertajiet li huma mxandra hawnhekk.